

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

ПРОКОПЕНКО ОЛЕКСІЙ ЮРІЙОВИЧ

УДК 351.74 (477)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПРАВОПОРЯДКУ У РЕГІОНІ**

12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право;
інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора юридичних наук

Харків – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківському національному університеті внутрішніх справ Міністерства внутрішніх справ України.

Науковий консультант: доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України **КОМЗЮК Анатолій Трохимович**, Харківський національний університет внутрішніх справ, професор кафедри адміністративного права і процесу факультету № 3.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України **ТИЩЕНКО Микола Маркович**, Інститут права та психології Національного університету «Львівська політехніка», професор кафедри адміністративного та інформаційного права;

доктор юридичних наук, старший науковий співробітник **ГЕТЬМАН Євген Анатолійович**, Національна академія правових наук України, головний науковий співробітник відділу координації правових досліджень;

доктор юридичних наук, старший науковий співробітник **СЕРБИН Руслан Андрійович**, Національна академія внутрішніх справ, проректор.

Захист відбудеться 24 травня 2017 р. о 9 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.700.01 у Харківському національному університеті внутрішніх справ за адресою: 61080, м. Харків, просп. Л. Ландау, 27.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Харківського національного університету внутрішніх справ за адресою: 61080, м. Харків, просп. Л. Ландау, 27.

Автореферат розісланий 21 квітня 2017 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Л. В. Могілевський

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Після революційних подій, що не так давно відбулися на території нашої держави, новоствореною владно-державною командою було проголошено чіткий курс на впровадження європейських цінностей, їх переважання як у політичному, так і в суспільному житті країни у цілому. Внаслідок цього органи державної влади, в тому числі органи МВС України, взяли курс на перезавантаження та реформування, сутність якого полягає, в першу чергу, в забезпеченні служіння народу, задоволення законних інтересів фізичних та юридичних осіб, захисту та забезпечення їх прав і свобод. Пріоритетність наведених соціальних цінностей має стати визначальною в повсякденній діяльності всіх без винятку державних органів, кожної посадової та службової особи.

Одним із перших органів державної влади, що зазнали й досі зазнають суттєвих змін, стало Міністерство внутрішніх справ України, у системі координаційного впливу якого на нових засадах було утворено Національну поліцію України.

Структурні підрозділи Національної поліції України як суб'єкти забезпечення правопорядку в регіоні здійснюють охорону й захист конституційних прав і свобод людини та громадянина – особистісних, соціально-економічних, політичних тощо. Саме на регіональні органи Національної поліції покладається основний обсяг завдань та функцій щодо забезпечення публічної безпеки і порядку, що обумовлено як загальною тенденцією до зміцнення регіональних засад управління суспільством, так і фактичним зосередженням основних поліцейських сил у регіонах. Належні правове забезпечення та організація діяльності органів Національної поліції України як суб'єкта забезпечення правопорядку у регіоні можливі за умови відповідного їх теоретичного осмислення та вироблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо оптимізації цієї діяльності.

Окремі аспекти діяльності різних правоохоронних органів на регіональному рівні були предметом наукових пошуків багатьох учених, зокрема: В.Б. Авер'янова, О.Ф. Андрійко, Г.В. Атаманчука, О.М. Бандурки, В.М. Бевзенка, О.І. Безпалої, Ю.П. Битяка, Л.Р. Білої-Тіунової, М.М. Бурбики, В.М. Гарашука, О.П. Гетманець, Є.А. Гетьмана, І.П. Голосніченка, С.М. Гусарова, С.Ф. Денисюка, О.В. Джафарової, Є.В. Додіна, Т.Є. Кагановської, Р.А. Калюжного, О.М. Клоєва, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпакова, А.Т. Комзюка, В.В. Копейчикова, О.Є. Користіна, О.В. Кузьменко, А.М. Куліша, О.С. Лагоди, К.Б. Левченко, М.В. Лошицького, Д.М. Лук'яня, Р.С. Мельника, О.І. Миколенка, О.М. Музичука, В.Я. Настюка, Л.В. Ніколаєвої, Н.Р. Нижник, А.Ф. Ноздрачова, В.І. Олефіра, О.І. Остапенка, В.Ф. Опришка, А.М. Подоляки, Т.О. Проценка, О.Ю. Салманової, А.О. Селіванова, Р.А.

Сербіна, В.Ф. Сіренка, О.Ю. Синявської, А.А. Стародубцева, С.Г. Стеценка, В.В. Сокурєнка, М.М. Тищенко, В.В. Цветкова, Л.Г. Чистоклетова, О.О. Шевченка, Ю.С. Шемшученка, Х.П. Ярмакі та ін. Однак велика кількість питань, що стосуються забезпечення правопорядку у регіоні органами Національної поліції України, залишаються невирішеними.

Таким чином, необхідність підвищення ефективності забезпечення правопорядку на регіональному рівні, недосконалість правового регулювання у зазначеній сфері, недостатність наукових розробок з цієї проблематики обумовлюють актуальність дослідження адміністративно-правових засад діяльності органів Національної поліції України як суб'єкта забезпечення правопорядку у регіоні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до пп. 3.1, 4.1 Пріоритетних напрямків наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015-2019 років, затверджених наказом МВС України від 16 березня 2015 р. № 275, пп. 1.4, 3.1, 4.1, Пріоритетних напрямків наукових досліджень Харківського національного університету внутрішніх справ на період 2016-2019 років, схвалених Вченою радою ХНУВС 23 лютого 2016 р. (протокол № 2), комплексних науково-дослідних тем Харківського національного університету внутрішніх справ: «Адміністративна діяльність ОВС» (державна реєстрація № 0113U008186); «Реалізація та удосконалення адміністративного законодавства України» (державна реєстрація № 0113U008197).

Мета і задачі дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб шляхом аналізу наукових праць, чинного законодавства України та узагальнення практики його реалізації визначити сутність та напрямки удосконалення адміністративно-правових засад діяльності органів Національної поліції України як суб'єкта забезпечення правопорядку у регіоні і на цій основі сформулювати відповідну наукову концепцію.

Для досягнення зазначеної мети в дисертації необхідно вирішити такі основні *задачі*:

- визначити закономірності історичного розвитку діяльності органів поліції (міліції) в Україні щодо забезпечення правопорядку в регіоні;
- окреслити систему і особливості забезпечення правопорядку на регіональному рівні;
- запропонувати визначення поняття регіональних органів поліції в сучасній організаційній структурі МВС України;

- охарактеризувати правові засади діяльності органів Національної поліції в регіоні та визначити місце серед них адміністративно-правового регулювання;

- розкрити мету створення та принципи діяльності регіональних органів поліції України;

- узагальнити завдання та функції органів Національної поліції України як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні;

- з'ясувати обсяг і співвідношення компетенції та повноважень органів поліції України як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні;

- окреслити особливості юридичної відповідальності регіональних органів поліції України;

- встановити напрямки правоохоронної діяльності органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні;

- виокремити форми та методи діяльності органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні;

- встановити види та охарактеризувати адміністративні послуги, які надаються громадянам органами Національної поліції України регіонального рівня;

- здійснити характеристику діяльності регіональних органів Національної поліції щодо забезпечення особистих прав і свобод людини і громадянина, реалізації соціально-економічних прав і свобод громадян, забезпеченні використання громадянами України політичних прав і свобод;

- запропонувати основні заходи, спрямовані на формування позитивного іміджу органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні;

- узагальнити зарубіжний досвід організації та діяльності регіональних підрозділів поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку та окреслити можливості його використання в Україні;

- сформулювати пропозиції щодо оптимізації функціонально-організаційної структури органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні;

- розкрити напрямки вдосконалення адміністративного законодавства, яке регулює діяльність регіональних органів поліції;

- запропонувати шляхи вдосконалення кадрового забезпечення регіональних органів Національної поліції України та взаємодії органів Національної поліції України з іншими суб'єктами правоохоронної діяльності на регіональному рівні.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають під час забезпечення публічної безпеки та порядку органами Національної поліції України на регіональному рівні.

Предметом дослідження є адміністративно-правові засади діяльності органів Національної поліції України як суб'єкта забезпечення правопорядку у регіоні.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є сучасні загальні та спеціальні методи наукового пізнання. Так, історико-правовий метод дозволив здійснити історичний аналіз діяльності органів поліції (міліції) в Україні щодо забезпечення правопорядку в регіоні (підрозділ 1.1). За допомогою гносеологічного методу було охарактеризовано систему і особливості забезпечення правопорядку на регіональному рівні (підрозділи 1.2); з'ясовано завдання та функції органів Національної поліції України як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні (підрозділ 2.2); розкрито форми та методи діяльності органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні (підрозділи 3.2, 3.3). Використання порівняльно-правового методу покладено в основу аналізу законодавства у досліджуваній сфері в Україні (підрозділи 1.3, 3.1–3.4 та 5.1–5.4). Аналітичний метод надав можливість встановити необхідність: оптимізації функціонально-організаційної структури органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні (підрозділ 5.2); вдосконалення адміністративного законодавства, яке регулює діяльність регіональних органів поліції (підрозділ 5.3); вдосконалення кадрового забезпечення регіональних органів Національної поліції України та взаємодії органів Національної поліції України з іншими суб'єктами правоохоронної діяльності на регіональному рівні (підрозділи 5.4). За допомогою методу логіко-семантичного методу запропоновано поняття регіональних органів поліції та визначено їх місце в сучасній організаційній структурі МВС України (підрозділи 1.3); запропоновано визначення поняття відповідальності регіональних органів поліції України (підрозділ 2.4); визначено адміністративні послуги, які надаються громадянам органами Національної поліції України регіонального рівня (підрозділ 4.1); визначено поняття іміджу органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні (підрозділ 4.5), тощо. Структурно-функціональний аналіз дозволив визначити принципи діяльності регіональних органів поліції України (підрозділ 2.1); сформулювати пропозиції, щодо оптимізації функціонально-організаційної структури органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні (підрозділ 5.2); запропонувати шляхи вдосконалення кадрового забезпечення регіональних органів Національної поліції України та взаємодії органів Національної поліції України з іншими суб'єктами правоохоронної діяльності на регіональному рівні (підрозділи 5.4, 5.5).

Науково-теоретичним підґрунтям для виконання дисертації стали наукові праці фахівців у галузі філософії, загальної теорії держави і права, адміністративного, трудового, конституційного та інших галузевих правових наук. Положення та висновки дисертаційного дослідження ґрунтуються на нормах Конституції України, міжнародних нормативно-правових актів, законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, які визначають правові засади діяльності Національної поліції України як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні. Інформаційну та емпіричну основу дослідження становлять узагальнення практики діяльності органів Національної поліції України, зарубіжного досвіду діяльності поліції, аналітичні статті, політико-правова публіцистика, довідкові видання, статистичні матеріали з цих питань.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що робота є однією з перших спроб на монографічному рівні, після утворення Національної поліції України, з використанням сучасних методів пізнання та урахуванням напрацювань вчених в галузі адміністративного права здійснити комплексне дослідження адміністративно-правових засад діяльності органів національної поліції України як суб'єкта забезпечення правопорядку у регіоні, що дозволило обґрунтувати низку нових концептуальних положень і висновків, надати практичні рекомендації та пропозиції з досліджуваних питань. Основні з них такі:

вперше:

– визначено, що забезпечення правопорядку на рівні регіону органами Національної поліції становить регламентовану нормативно-правовими актами, санкціоновану державою діяльність компетентних суб'єктів, спрямовану на створення та підтримання сприятливих умов реалізації законних прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб, які перебувають у межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці України, охорони і захисту зазначених прав, свобод та інтересів у разі їх незаконного порушення;

– під суб'єктами забезпечення правопорядку в регіоні запропоновано розуміти визначені на нормативно-правовому рівні органи влади, які відповідно до чинного національного законодавства наділені комплексом повноважень, за допомогою реалізації яких створюються умови для безперешкодної і сприятливої реалізації прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб, здійснюються охорона та захист зазначених соціальних цінностей;

– запропоновано авторське визначення поняття «правоохоронна діяльність органів Національної поліції як суб'єктів забезпечення правопорядку в регіоні», під якою запропоновано розуміємо професійну діяльність посадових і службових осіб органів Національної поліції, що

здійснюється за допомогою визначених на законодавчому рівні методів регулювання суспільних відносин для недопущення протиправного впливу на законні права, свободи та інтереси фізичних і юридичних осіб, а також їх захисту й відновлення в разі порушення та вжиття заходів, пов'язаних із притягненням винних до відповідного виду юридичної відповідальності;

- обґрунтовано необхідність внесення змін до Закону України «Про адміністративні послуги», зокрема до ст. 2 у частині того, що особливості надання адміністративних послуг, пов'язаних із набуттям прав стосовно об'єктів, обмежених у цивільному обігу, встановлюються спеціальним законодавством;

- обґрунтовано необхідність створення спеціального підрозділу органів поліції – туристичної поліції;

- доведено необхідність подальшої перепідготовки та підвищення кваліфікації поліцейських, які пропрацювали більше двох років в поліції, шляхом навчання їх у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання;

удосконалено:

- розуміння співвідношення понять «публічний порядок» і «правопорядок», у зв'язку з чим відзначено, що, коли мова йде про забезпечення правопорядку, то така діяльність може співпадати із забезпеченням публічного порядку, оскільки в обох випадках мається на увазі охорона і захист прав та інтересів відповідних осіб, коли ж мова йде про впорядкування (регулювання) суспільних відносин у межах правопорядку та публічного порядку, остання категорія буде ширшою, адже окрім правових норм вона врегульована й іншими соціальними нормами (мораль, звичаї);

- характеристику системи забезпечення правопорядку на регіональному рівні, яка являє собою сукупність визначених на законодавчому рівні стійких елементів, які перебувають в ієрархічній взаємозалежності та взаємообумовлюють один одного, визначають особливості структурної побудови такої системи і в її рамках утворюють цілісний механізм забезпечення правопорядку в межах конкретної адміністративно-територіальної одиниці держави з урахуванням її особливостей;

- обґрунтування, що в основі компетенції органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні покладено їхні повноваження, під якими запропоновано розуміти сукупність визначених на нормативно-правовому рівні юридичних прав (міри можливої поведінки) та юридичних обов'язків (міри необхідної поведінки), якими зазначені органи наділяються задля реалізації функцій із забезпечення правопорядку в регіоні;

– класифікацію завдань органів поліції як суб'єктів забезпечення правопорядку в регіоні, які згруповано таким чином: 1) завдання, пов'язані із забезпеченням захисту прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб; 2) завдання, пов'язані із профілактикою, виявленням і розкриттям правопорушень; 3) завдання із захисту державного кордону; 4) завдання із цивільного та протипожежного захисту населення; 5) завдання зі здійснення контролю за міграційними процесами і протидії нелегальній міграції; 6) завдання, пов'язані з наданням соціальної та правової допомоги фізичним і юридичним особам;

– характеристику функцій органів поліції як суб'єктів забезпечення правопорядку в регіоні, до яких віднесено: адміністративну, профілактичну, оперативно-розшукову, кримінальну процесуальну, виконавчу, охоронну, превентивно-соціальну, ресурсного забезпечення;

– дефініцію «правові форми діяльності органів поліції як суб'єктів забезпечення правопорядку в регіоні», під якими запропоновано розуміти закріплені на нормативному рівні напрямки діяльності даних органів, у результаті здійснення яких реалізуються завдання та функції із забезпечення правопорядку в регіоні шляхом вчинення юридично значущих дій;

– розуміння поняття «імідж регіональних органів поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку» як сукупності соціальних стереотипів, які панують у суспільних думках щодо ефективності здійснення регіональними органами поліції заходів, спрямованих на забезпечення правопорядку в регіоні;

– визначення функціонально-організаційної структури органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні, під якою розуміється внутрішня побудова даних органів, заснована на вертикальних і горизонтальних зв'язках структурних підрозділів, між якими на нормативно-правовому рівні розподілені завдання, функції і повноваження, реалізація яких спрямована на забезпечення правопорядку в регіоні;

дістали подальший розвиток:

– положення, що система забезпечення правопорядку на регіональному рівні має бути побудована з урахуванням особливостей конкретно взятої адміністративно-територіальної одиниці держави, а саме наявності стратегічно важливих об'єктів, особливостей і видів правопорушень, що найчастіше вчиняються, етнічних особливостей населення та його менталітету тощо;

– узагальнення недоліків правового регулювання забезпечення правопорядку в державі взагалі та окремо взятого регіону, зокрема, серед яких названо те, що: а) на сьогодні Закон України «Про кримінальні проступки» і досі відсутній, а в чинному Кримінальному кодексі й згадки

немає про такий інститут; відсутність оновленого кодифікованого законодавства, яке встановлює окремі правові засади діяльності органів поліції як суб'єктів забезпечення правопорядку, зокрема Адміністративно-процедурного кодексу; недосконалий механізм правового регулювання процедури здійснення атестації та переатестації поліцейських;

- характеристика організаційних форм діяльності органів Національної поліції як суб'єктів забезпечення правопорядку в регіоні, до яких віднесено: науково-методичне, інформаційно-аналітичне, кадрове та матеріально-технічне забезпечення;

- виділення сукупності ознак, властивих правоохоронній діяльності, в тому числі й тій, що здійснюється органами Національної поліції в рамках забезпечення правопорядку в регіоні: а) правоохоронна діяльність є професійною діяльністю; б) правоохоронна діяльність є пріоритетною формою діяльності органів Національної поліції як суб'єктів забезпечення правопорядку в регіоні; в) правоохоронна діяльність здійснюється на основі та на виконання положень чинного національного законодавства; г) правоохоронна діяльність здійснюється із застосуванням різних методів впливу на суспільні відносини, провідне місце серед яких посідає переконання; г) головною метою правоохоронної діяльності є недопущення порушення законних прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб;

- Узагальнення характерних рис юридичної відповідальності регіональних органів Національної поліції, у зв'язку з чим наголошено, що потребує негайного прийняття Закон України «Про дисциплінарний статут органів Національної поліції»;

- обґрунтування необхідності прийняття Закону України «Про сервісні послуги та сервісні центри Міністерства внутрішніх справ України», що є вкрай необхідним для врегулювання процедури надання адміністративних послуг;

- рекомендації щодо необхідності зміни назви Закону України «Про звернення громадян» на «Про звернення в Україні», а також заміни в тексті Закону терміна «громадяни України» на «особи», що дозволить поширити дію його положень не тільки на громадян України, а й на будь-яку особу.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес, зокрема можуть бути використані у:

- науково-дослідній сфері – як основа для подальшого розроблення питань забезпечення органами Національної поліції України правопорядку у регіоні;

– правотворчості – під час підготовки й уточнення низки законодавчих та підзаконних актів з питань правоохоронної діяльності Національної поліції України;

– правозастосовній діяльності – з метою підвищення ефективності діяльності органів Національної поліції України як суб'єкта забезпечення правопорядку у регіоні;

– освітньому процесі – в ході підготовки підручників і навчальних посібників з дисциплін «Адміністративне право і процес», «Судові та правоохоронні органи», «Адміністративна діяльність Національної поліції України», «Правозастосовна діяльність поліції»; вони вже використовуються в ході проведення занять із зазначених дисциплін у Харківському національному університеті внутрішніх справ.

Апробація результатів дисертації. Підсумки розроблення проблеми в цілому, окремі її аспекти, одержані узагальнення і висновки було оприлюднено на міжнародних та національних науково-практичних конференціях, семінарах та круглих столах: «Публічне адміністрування в сфері внутрішніх справ» (Київ, 2015), «Дотримання прав людини: сучасний стан правового регулювання та перспективи його вдосконалення» (Київ, 2015), «Пріоритетні проблеми реформування системи законодавства України» (Київ, 2015), «Наукові дослідження сучасного законодавства України – прогрес юридичної науки XXI століття» (Київ, 2015); «Шляхи покращення системи професійної підготовки правоохоронців до дій в екстремальних умовах» (Харків, 2015), «Світовий досвід підготовки кадрів поліції та його впровадження в Україні» (Дніпро, 2016), «Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави» (Харків, 2015), «Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених» (Харків 2016), «Особливості підготовки поліцейських в умовах реформування системи МВС України» (Харків, 2016), «Спільні дії військових формувань і правоохоронних органів держави: проблеми та перспективи» (Одеса, 2016).

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження викладено в одноосібній монографії, 25 статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України та наукових періодичних виданнях інших держав, 10 тезах наукових повідомлень на науково-практичних конференціях, які додатково відображають наукові результати дисертації.

Структура та обсяг дисертації Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, поділених на 22 підрозділи, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації – 449 сторінок. Список використаних джерел містить 588 найменувань і займає 65 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовується актуальність теми дисертації, визначаються її зв'язок з науковими програмами, планами та темами, мета і задачі, об'єкт і предмет, окреслюються методи дослідження, наукова новизна та практичне значення одержаних результатів, наводяться дані щодо апробації результатів дисертації та публікацій.

У **розділі 1 «Методологічні засади діяльності органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні»** проведено історичний аналіз становлення та діяльності органів поліції (міліції) в Україні щодо забезпечення правопорядку в регіоні, окреслено систему і особливості забезпечення правопорядку на регіональному рівні, з'ясовано сутність та місце регіональних органів поліції в сучасній організаційній структурі МВС України, розглянуто правові засади діяльності органів Національної поліції в регіоні.

У *підрозділі 1.1 «Історичний аналіз діяльності органів поліції (міліції) в Україні щодо забезпечення правопорядку в регіоні»* зазначається що, повноцінний аналіз сутності та змісту будь-якого явища, процесу, тощо неможливий без вивчення історичних умов його виникнення та існування, функціонування.

Значну увагу присвячено аналізу ключових історичних аспектів діяльності органів поліції (міліції) в Україні в частині забезпечення ними правопорядку в регіонах. В якості відправної точки історичного дослідження органів поліції щодо забезпечення правопорядку в регіоні обрано початок дев'ятнадцятого століття – коли було офіційно, в легітимний спосіб створено орган виконавчої влади, до відома якого належали внутрішні справи, – Міністерство внутрішніх справ. Розглянуто положення тогочасного нормативно-правового підґрунтя організації та функціонування органів поліції. Встановлено, що на початковому етапі офіційного створення Міністерства внутрішніх справ як центрального органу управління внутрішніми справами до його юрисдикції було віднесено чимало питань, пов'язаних із регулюванням різних суспільних відносин – духовних, політичних, економічних тощо.

З'ясовано зміни у правовому статусі органів поліції, обумовлені подіями 1917 року. Вивчення змісту відповідних нормативно-правових актів засвідчило, що міліція, яка виникла після жовтня 1917 року, із самого початку будувалася як класовий орган. Невипадково вона отримала назву робітничо-селянської. Проведено вивчення політичних умов та нормативно-правового підґрунтя організації і функціонування органів міліції у період існування радянського Союзу.

За результатами проведеного дослідження зроблено відповідні висновки, зокрема з'ясовано, що протягом історії свого становлення та розвитку органи міліції були надзвичайно сильно заполітизовані, а також

перевантажені значним обсягом невластивих їм завдань і функцій, що негативно впливало на якість та ефективність реалізації ними свого призначення, зокрема в частині підтримки правопорядку в регіонах.

У підрозділі 1.2 *«Система і особливості забезпечення правопорядку на регіональному рівні»* досліджено сутність понять «правопорядок» та «забезпечення», для чого проаналізовано відповідну літературу, а також вивчено точки зору правників на предмет розуміння змісту даних понять у розрізі різних юридичних термінологічних конструкцій.

Наголошено, що правопорядок нерозривно пов'язаний із таким явищем як законність. Проаналізовано авторські точки зору щодо визначення поняття та ключових ознак «правопорядку». Звернено увагу на міст та співвідношення із «правовим порядком» таких категорій як «громадський порядок» та «публічний порядок». З'ясовано значення у сфері юриспруденції понять «регіон» та «регіональний рівень». Окрему увагу присвячено розгляду внутрішньої структури (будови, організації) правопорядку як явища, у зв'язку із чим проаналізовано низку дослідницьких точок зору з цього приводу.

Запропоновано власне бачення сутності поняття «система забезпечення правопорядку на регіональному рівні». Дане явище пропонується розуміти як сукупність визначених на законодавчому рівні стійких елементів, які перебувають в ієрархічній взаємозалежності та взаємообумовлюють один одного, визначають особливості структурної побудови такої системи і в її рамках утворюють цілісний механізм забезпечення правопорядку в межах конкретної адміністративно-територіальної одиниці держави з урахуванням її особливостей. Акцентовано увагу на особливостях даної системи.

У підрозділі 1.3 *«Поняття, види та місце регіональних органів поліції в сучасній організаційній структурі МВС України»* зазначається, що однією із основних складових системи забезпечення правопорядку на регіональному рівні є те, що окремою її складовою виступають суб'єкти, на які покладено завдання із реалізації такої діяльності. У своїй сукупності такі суб'єкти створюють систему правоохоронних органів, на які покладено завдання щодо забезпечення правопорядку як на загальнодержавному, так і на регіональному рівні. При цьому провідне місце серед таких суб'єктів відведено саме органам поліції, які, в свою чергу, складаються із окремих структурних підрозділів.

З метою з'ясування сутності регіональних органів поліції проаналізовано положення чинного законодавства, що визначає правові засади діяльності поліції в Україні, а також з'ясовано правове становище МВС України та його зв'язок із органами поліції. Розглянуто місце органів Національної поліції в ієрархії органів виконавчої влади України.

З'ясовано структурні рівні органів поліції як в цілому, так і на міжрегіональному та регіональному рівнях.

У підрозділі 1.4 «Правові засади діяльності органів Національної поліції в регіоні та місце серед них адміністративно-правового регулювання» досліджено сутність та зміст понять «правове регулювання», «адміністративно-правова норма», «нормативно-правовий акт». З метою з'ясування кола та стану основних правових, в тому числі адміністративно-правових засад діяльності органів Національної поліції в регіоні, проаналізовано зміст низки нормативно-правових актів, які було розподілено на відповідні рівні залежно від їх юридичної сили, а саме: конституційний рівень, рівень міжнародних договорів, законодавчий та підзаконний рівні. У свою чергу, законодавчі засади розподілені на ті, що визначені у кодифікованих законах – кодексах та звичайних законах України. Що стосується зазначених підзаконних нормативно-правових засад, то вони класифіковані і проаналізовані з урахуванням такого критерію як суб'єкт, який їх визначає (встановлює).

Досліджено зміст та охарактеризовано значення кожного рівня правових засад діяльності органів Національної поліції в регіоні, акцентовано увагу на наявних у них проблемних аспектах (суперечках, прогалинах тощо). На підставі проведеного аналізу зроблено відповідні висновки, зокрема підкреслюється, що особливе місце адміністративно-правового регулювання серед правових засад діяльності органів поліції в регіоні обумовлено тим, що за його допомогою: здійснюється деталізація правового статусу даних органів; визначаються окремі напрямки діяльності органів поліції в регіоні; закріплюються повноваження органів поліції в регіоні; визначаються особливості взаємодії органів поліції в регіоні з іншими правоохоронними органами тощо.

Розділ 2 «Адміністративно-правовий статус органів Національної поліції України як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні» присвячено дослідженню ключових аспектів адміністративно-правового статусу національної поліції у розрізі здійснення ними діяльності щодо забезпечення правопорядку в регіоні, зокрема: вивченню мети та принципів діяльності регіональних органів поліції України; з'ясуванню кола та змісту їх завдань, компетенції та повноважень як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні; аналізу особливостей юридичної відповідальності цих органів.

У підрозділі 2.1 «Мета створення та принципи діяльності регіональних органів поліції України» відмічається, що важливими складовими адміністративно-правового статусу будь-якого державного органу виступає мета його створення та принципи діяльності, оскільки саме вони виступають основою для інших структурних ланок зазначеного статусу.

З'ясовано сутність поняття «мета», для чого проаналізовано відповідні наукові точки зору. Встановлено мету діяльності Національної поліції України, на підставі чого зроблено висновки про мету створення і функціонування регіональних ланок даного органу влади.

Досліджено сутнісний зміст поняття «принцип». Окрема увага приділена розумінню даної категорії у юриспруденції, у зв'язку із чим проаналізовано ряд наукових підходів до тлумачення поняття та основних ознак вказаного поняття. З урахуванням розглянутих дослідницьких позицій принципи діяльності регіональних органів поліції визначено як закріплені в нормах законодавства основоположні, керівні засади, на яких ґрунтується діяльність таких органів.

Наведено коло основних принципів діяльності регіональних органів поліції. При цьому запропоновано зазначені принципи поділяти залежно від сфери поширення їх дії на: загальноправові (верховенство права, законність, гуманізм, повагу до особи, соціальну справедливість, рівність) та міжгалузеві (відкритість і прозорість; централізацію; взаємодію з населенням на засадах партнерства; юридичну відповідальність; політичну нейтральність; поєднання єдиноначальності та колегіальності при прийнятті рішень; безперервність). На підставі аналізу наукових підходів до тлумачення даних принципів з'ясовано зміст та роль кожного із них у діяльності регіональних органів поліції.

У *підрозділі 2.2 «Завдання та функції органів Національної поліції України як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні»* наголошено, що важливими складовими адміністративно-правового статусу органів Національної поліції України як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні є їх завдання та функції, які логічно продовжують та розвивають мету їх діяльності, конкретизуючи, таким чином, соціальне призначення даного органу влади. З'ясовано сутність та зміст понять «завдання» і «функції». Розглянуто існуючі наукові точки зору щодо розуміння місця завдань і функцій у структурі статусу органу влади, зокрема правоохоронного.

Запропоновано під завданнями органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні розуміти визначену в законах і підзаконних нормативно-правових актах сукупність дій, які вчиняються даними органами для досягнення конкретного результату – забезпечення правопорядку в регіоні. Проаналізовано відповідні законодавчі положення на предмет закріплення у них завдань означеного суб'єкта. Наведено авторське бачення кола завдань органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні.

Встановлено, що функції органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні – це визначені на нормативному рівні напрямки діяльності органів Національної поліції, що зумовлені

метою створення даних органів і спрямовані на виконання їх завдань, пов'язаних із забезпеченням правопорядку в регіоні. До кола основних функцій органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні віднесено такі: 1) адміністративна функція; 2) профілактична функція; 3) оперативно-розшукова функція; 4) кримінальна процесуальна функція; 5) виконавча функція; 6) охоронна функція; 7) превентивно-соціальна функція; 8) функція ресурсного забезпечення. На підставі аналізу дослідницьких точок зору, а також законодавчих положень, охарактеризовано зміст і призначення кожної із зазначених функцій.

У підрозділі 2.3 *«Компетенція та повноваження органів поліції України як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні»* певну увагу приділено аналізу змісту категорій «компетенція» та «повноваження», у зв'язку із чим розглянуто низку дослідницьких підходів до розуміння даного питання. З'ясовано, що незалежно від того, як дослідники визначають поняття «компетенція», в будь-якому разі до її змісту включають таке поняття як «повноваження». Тому проведено науковий аналіз сутності цього поняття. Запропоновано визначення поняття «повноваженням Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні».

На підставі аналізу нормативно-правового підґрунтя діяльності органів Національної поліції з'ясовано коло та характер прав і обов'язків Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні. За результатами дослідження зроблено відповідні висновки.

У підрозділі 2.4 *«Юридична відповідальність регіональних органів поліції України»* наголошується, що юридична відповідальність є важливою гарантією належного виконання регіональними органами Національної поліції своїх завдань, функцій та відповідних їм владних повноважень. У зв'язку з цим проаналізовано соціальну та юридичну природу відповідальності. Розглянуто наявні у правознавстві думки з приводу змісту та основних властивостей юридичної відповідальності. Акцентовано увагу на позитивному та негативному аспекті відповідальності.

Встановлено види юридичної відповідальності, що застосовуються до органів Національної поліції, а саме: кримінальна, адміністративна, дисциплінарна та матеріальна відповідальність. На підставі аналізу наукових підходів до розуміння сутності даних видів юридичної відповідальності, а також за результатами вивчення нормативно-правового підґрунтя діяльності органів Національної поліції охарактеризовано зміст та стан законодавчого регулювання окремих видів юридичної відповідальності, що застосовуються до вказаних

органів. Наголошено на тому, що потребує негайного прийняття Закон України «Про дисциплінарний статут органів Національної поліції».

Розділ 3 «Форми та зміст діяльності органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні» присвячено вивченню проблематики напрямків, адміністративно-правових форм та методів діяльності органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні.

Підрозділ 3.1 «Напрямки правоохоронної діяльності органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні» присвячено проблемним аспектам визначення напрямків правоохоронної діяльності органів Національної поліції під час забезпечення правопорядку в регіоні. У зв'язку із цим з'ясовано зміст понять «діяльність» та «охорона». Проаналізовано наукові підходи до визначення сутності та характерних властивостей правоохоронної діяльності як явища. У розрізі досліджуваної проблеми запропоновано до ключових ознак правоохоронної діяльності віднести таке: 1) правоохоронна діяльність є професійною; 2) правоохоронна діяльність є пріоритетною формою діяльності органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні; 3) правоохоронна діяльність здійснюється на основі та на виконання положень чинного національного законодавства; 4) правоохоронна діяльність здійснюється із застосуванням різних методів впливу на суспільні відносини, провідне місце серед яких посідає переконання; 5) головною метою правоохоронної діяльності є недопущення порушень законних прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб.

Проаналізовано існуючі точки зору щодо кола та змісту основних напрямків правоохоронної діяльності. На підставі чого, а також керуючись нормами чинного законодавства встановлено, що органи Національної поліції як суб'єкти забезпечення правопорядку в регіоні реалізують свою правоохоронну діяльність за такими напрямками: виявлення кримінальних, адміністративних правопорушень; здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення; досудове слідство в кримінальних провадженнях; надання кваліфікованої юридичної допомоги; забезпечення публічної безпеки і порядку у публічних місцях; забезпечення охорони учасників кримінального судочинства; захист прав і законних інтересів громадян, установ та організацій, суб'єктів усіх форм власності; забезпечення безпеки дорожнього руху; охорона об'єктів власності за договорами.

У підрозділі 3.2 «Адміністративно-правові форми діяльності органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні» відмічається, що однією з важливих складових механізму діяльності органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення

правопорядку в регіоні безперечно є його форми. У зв'язку з цим досліджено сутнісний зміст поняття «форма». Досліджено наукові точки зору щодо тлумачення даної категорії у сфері права та державного управління. Встановлено, що під формою діяльності прийнято розуміти зовнішню сторону функціонування відповідних державних органів, що проявляється в конкретних, визначених на нормативному рівні однорідних дій, спрямованих на забезпечення виконання їх завдань і функцій.

Наведено основні ознаки, властиві саме формам діяльності органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні. Запропоновано під адміністративно-правовими формами діяльності органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні розуміти зовнішнє вираження встановленої в нормах адміністративного права сукупності правових та організаційних напрямків діяльності даних органів, які реалізуються шляхом здійснення законодавчо закріплених повноважень для виконання завдань і функцій щодо забезпечення правопорядку в регіоні.

Досліджено існуючі точки зору щодо сутності та видів правових, в тому числі адміністративно-правових форм діяльності органів влади. Запропоновано до основних адміністративно-правових форм діяльності органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні віднести: прийняття адміністративних актів; укладання адміністративних договорів; здійснення юридично значущих дій. Охарактеризовано сутнісний зміст кожної форми діяльності регіональних органів Національної поліції.

У підрозділі 3.3 *«Поняття та види адміністративно-правових методів діяльності органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні»* з'ясовано загальнотеоретичні підходи до тлумачення поняття «метод». Розглянуто точки зору щодо розуміння сутності та ознак методів діяльності органів державної влади. Запропоновано адміністративно-правові методи діяльності органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні розуміти як закріплену в нормах адміністративного права сукупність способів (засобів, прийомів) діяльності органів Національної поліції, що використовуються в межах їх законодавчо визначеної компетенції для виконання їх завдань і функцій щодо забезпечення правопорядку в регіоні.

Досліджено окремі види адміністративно-правових методів діяльності органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні. При цьому наголошено, що провідне місце серед адміністративно-правових методів діяльності органів національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні посідають

переконання та примус. Крім того до зазначених методів віднесено облік, субординацію та координацію. З'ясовано сутнісний зміст та законодавче підґрунтя даних методів.

На підставі проведеного аналізу зроблено висновок про характерні ознаки адміністративно-правових методів діяльності органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні. Зокрема такими ознаками є те, що вони: реалізуються в суворій відповідності до норм адміністративного права; за їх допомогою здійснюється регулюючий вплив на адміністративні правовідносини, пов'язані із забезпеченням правопорядку в регіоні; за їх допомогою знаходять своє практичне вираження форми діяльності органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні; мають різноманітний, універсальний характер і в процесі використання доповнюють один одного; здійснення одного методу може мати логічним продовженням використання іншого; є засобами реалізації повноважень органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні.

У розділі 4 «Адміністративно-правові засади забезпечення регіональними органами Національної поліції конституційних прав та свобод людини і громадянина» проведено аналіз сутності та кола адміністративних послуг, які надаються громадянам органами Національної поліції України регіонального рівня; досліджено загальні та специфічні аспекти діяльності регіональних органів Національної поліції щодо забезпечення особистих прав і свобод людини і громадянина; присвячено увагу проблемам забезпечення регіональними органами Національної поліції соціально-економічних прав і свобод громадян; з'ясовано роль і місце регіональних органів Міністерства внутрішніх справ у забезпеченні використання громадянами України політичних прав і свобод; розглянуто проблеми формування позитивного іміджу органів Міністерства внутрішніх справ як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні.

У підрозділі 4.1 «Адміністративні послуги, які надаються громадянам органами Національної поліції України регіонального рівня» підкреслюється, що основною ідеєю утворення органів Національної поліції є зменшення їх каральної функції за рахунок збільшення функцій сервісно-обслуговуючого характеру, які знаходять своє зовнішнє вираження у вигляді надання такими органами заінтересованим особам визначених на законодавчому рівні адміністративних послуг.

За результатами вивчення теоретичного та нормативно-правового підґрунтя з'ясовано сутність та наведено ключові характеризуючі ознаки адміністративних послуг, що надають органи Національної поліції регіонального рівня, а саме: 1) адміністративна послуга надається лише

за заявою фізичної або юридичної особи; 2) заява призводить до певного результату, спрямованого на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків особи; 3) адміністративна послуга є результатом здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг; 4) адміністративна послуга надається відповідно до закону.

Досліджено стан правового регулювання процедури надання адміністративних послуг органами Національної поліції, в тому числі регіонального рівня. Акцентовано увагу на проблемних аспектах інституту адміністративних послуг у контексті діяльності органів Національної поліції України, в тому числі регіонального рівня.

Сформульовано авторське визначення поняття «адміністративні послуги, які надаються громадянам органами Національної поліції регіонального рівня» – це результат здійснення владних повноважень органом Національної поліції, його посадовою особою, що спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та обов'язків громадянина.

У підрозділі 4.2 *«Діяльність регіональних органів Національної поліції щодо забезпечення особистих прав і свобод людини»* розглянуто зміст об'єктивних і суб'єктивних аспектів права. При цьому проаналізовано ряд наукових поглядів на дане проблемне питання. З'ясовано з точки зору права сутність категорії «свободи». Встановлено, що хоча права та свободи людини і громадянина мають схожість за своєю юридичною природою, однак разом з тим, як слідує з наведеного, мають деякі відмінності й особливості, а тому використовується єдиний термін «права та свободи людини і громадянина».

Розглянуто наявні наукові підходи до розуміння змісту та кола особистих прав і свобод, на підставі чого роблено висновок, що особисті права та свободи людини і громадянина, пов'язані з існуванням особи в суспільстві, не мають матеріального вираження, а також є невід'ємними від особи. Розглянуто роль регіональних органів Національної поліції у забезпеченні деяких особистих прав і свобод, для чого було проаналізовано відповідні законодавчі положення. Зокрема особлива увага зосереджена на висвітленні значення діяльності зазначених органів для забезпечення таких особистих прав людини і громадянина як: право на життя; право на повагу людської гідності; право на свободу і особисту недоторканність; право на недоторканність житла; свобода пересування та вільний вибір місця проживання; свобода думки та слова, вільне вираження своїх поглядів.

У підрозділі 4.3 *«Забезпечення регіональними органами Національної поліції реалізації соціально-економічних прав і свобод громадян»* з метою з'ясування сутнісного змісту та кола соціально-економічних прав і свобод громадян проаналізовано ряд наукових підходів до розуміння даного питання. Встановлено що серед наведених

прав та свобод до тих, які забезпечуються регіональними органами Національної поліції, варто віднести: право власності; право на підприємницьку діяльність; права і свободи, пов'язані із працевлаштуванням; право на страйк; право на охорону здоров'я та медичну допомогу; право на безпечне життя та здоров'я докільця; право на освіту.

На підставі аналізу положень чинних нормативно-правових актів, а також враховуючи наукові точки зору, охарактеризовано роль регіональних органів Національної поліції у забезпеченні кожного із наведених видів соціально-економічних прав і свобод громадян. Виокремлено структурні ланки даних органів, які найбільш тісно пов'язані із забезпеченням соціально-економічних прав і свобод громадян.

Звернено увагу на те, що здійснення ефективної діяльності щодо забезпечення соціально-економічних прав людини та громадянина наведеними вище суб'єктами має певні проблеми, основною з яких є неналежне нормативно-правове забезпечення їх правового статусу.

У підрозділі 4.4 «Роль і місце регіональних органів Національної поліції у забезпеченні використання громадянами України політичних прав і свобод» з'ясовано, комплекс яких саме прав і свобод має політичний характер, для чого проаналізовано положення чинного законодавства, а також існуючі у правовій теорії погляди з цього приводу. До кола зазначених прав віднесено: право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення; права та свободи, пов'язані з можливістю об'єднання в політичні партії та громадські організації; право брати участь в управлінні справами держави; право на проведення зборів, мітингів, походів і демонстрацій.

Досліджено матеріально-правові та процедурні засади забезпечення зазначених видів політичних прав і свобод громадян України регіональними органами Національної поліції. Звернено увагу на деякі наявні проблемні моменти у законодавчому підґрунті даної сфери суспільних відносин. Наголошено на тому, що зазначені права і свободи досить часто порушується тими, хто повинен їх забезпечувати та захищати.

У підрозділі 4.5 «Формування позитивного іміджу органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні» відмічається, що ефективність діяльності органів Національної поліції із забезпечення правопорядку в регіоні, прямо залежить від ефективності партнерських відносин між даними органами та населенням. При цьому основним критерієм оцінки рівня зазначених партнерських відносин слугує рівень довіри населення, який наразі є одним із основоположних показників діяльності згаданих органів влади. У свою чергу, підвищення

рівня довіри громадськості до органів Національної поліції, зокрема регіональних, обумовлюється станом та характером їх іміджу у суспільстві.

Встановлено зміст поняття «імідж». Розглянуто відповідні точки зору з даного питання. Запропоновано під іміджем регіональних органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку розуміти сукупність соціальних стереотипів, які панують у суспільних думках щодо ефективності здійснення регіональними органами поліції заходів, спрямованих на забезпечення правопорядку в регіоні.

З метою визначення конкретних засобів формування позитивного іміджу органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні проаналізовано основні напрямки підвищення рівня іміджу органів Національної поліції, що відображені на рівні нормативно-правових актів, зокрема відомчого характеру, а також окреслені у фаховій юридичній літературі. Запропоновано коло основних заходів, спрямованих на формування позитивного іміджу органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні, та охарактеризовано їх зміст.

Розділ 5 «Шляхи удосконалення адміністративно-правових засад діяльності органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку у регіоні» присвячений дослідженню зарубіжного досвіду організації та діяльності регіональних підрозділів поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку та з'ясуванню можливості його використання в Україні; аналізу проблем оптимізації функціонально-організаційної структури органів Національної поліції, удосконаленню адміністративного законодавства, яке регулює їх діяльність, покращенню кадрового забезпечення регіональних органів Національної поліції України. Акцентовано увагу на шляхах удосконалення взаємодії органів Національної поліції України з іншими суб'єктами правоохоронної діяльності на регіональному рівні, та необхідності перегляду критеріїв оцінювання ефективності діяльності регіональних органів та підрозділів Національної поліції України.

У підрозділі 5.1 «*Зарубіжний досвід організації та діяльності регіональних підрозділів поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку та можливості його використання в Україні*» зазначається, що з метою підвищення якості та ефективності функціонування органів Національної поліції на регіональному рівні необхідно звернутися до вивчення та використання відповідного зарубіжного досвіду. У той же час таке запозичення не повинно стати бездумним копіюванням. Необхідно враховувати історичні особливості нашої держави, специфіку адміністративно-територіального устрою, менталітет населення та багато інших, не менш важливих факторів. Наведене дозволить більш ефективно

побудувати справді європейську модель органів поліції, підняти рівень довіри населення до таких органів, забезпечити права, свободи й інтереси фізичних та юридичних осіб на високому рівні.

З метою виявлення позитивних і негативних аспектів організації та діяльності органів поліції проаналізовано досвід у цій сфері таких країн як: Китайська Народна Республіка, Вірменія, Таджикистан, Угорщина, Боснія та Герцеговина, Румунія, Словенія, Монголія, Чехія, Єгипет, Туреччина, Індія, Польща, Македонія та ін. Розглянуто призначення та організацію поліції у даних країнах. Зроблено відповідні висновки про корисність та значення запозичення досвіду означених зарубіжних країн в діяльності органів поліції, зокрема на регіональному рівні.

У підрозділі 5.2 *«Оптимізація функціонально-організаційної структури органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні»* наголошено на тому, що науково-обґрунтована функціонально-організаційна структура будь-якого державного органу, в тому числі органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні має безпосередній вплив на ефективність його діяльності. У зв'язку з цим досліджено існуючі на сьогодні наукові думки щодо необхідності та шляхів вдосконалення функціонально-організаційної структури Національної поліції як взагалі, так і в регіонах. При цьому звернено увагу на деякі особливості сучасної функціонально-організаційної структури органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні.

Відмічається, що функціонально-організаційна структура органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні обумовлена особливістю вертикальної побудови даних органів у цілому. Тобто місце окремого органу регіонального рівня в функціонально-організаційній структурі Національної поліції зумовлене функціонуванням вищестоящого по відношенню до нього органу аж до апарату Національної поліції. Саме тому, на підставі вивчення змісту відповідних нормативно-правових актів розглянуто функціонально-організаційну структуру Національної поліції. За результатами аналізу з'ясовано відсутність чітко визначеної структури апарату даного органу з урахуванням його функціонального призначення.

Окрема увага приділена структурі територіальних органів Національної поліції. Запропоновано в якості заходів оптимізації функціонально-організаційної структури органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні здійснити таке: поліпшення їх матеріально-технічного, фінансового та кадрового забезпечення; забезпечення дії принципу єдиноначальності управління органами Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні; встановлення на рівні відповідного нормативно-правового акта чіткої

вертикальної структури органів Національної поліції із визначенням загальних завдань, функцій і повноважень окремо взятого органу; віднесення окремо взятого органу Національної поліції до відповідного функціонального виду; розширення переліку функціональних видів поліції превентивною поліцією, а також органами, які виконують завдання із забезпечення діяльності органів Національної поліції, в тому числі як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні.

У підрозділі 5.3 «Удосконалення адміністративного законодавства, яке регулює діяльність регіональних органів поліції» зазначається, що юридичною основою діяльності регіональних органів поліції є відповідні нормативно-правові акти, положеннями яких визначаються матеріально-правові та процедурні аспекти організації і функціонування даних органів, а отже якість, ефективність та результативність виконання останніми свого функціонального призначення прямо і суттєво залежить від якості чинного законодавства, зокрема адміністративного.

Запропоновано конкретні шляхи вдосконалення адміністративного законодавства, яке регулює діяльність регіональних органів поліції: перегляд положень застарілого, такого, що не відповідає вимогам часу, адміністративного законодавства; перенесення значної частини адміністративного законодавства, положення якого спрямовані на обмеження прав, свобод та інтересів осіб, із підзаконного нормативно-правового рівня на рівень законів України; прийняття кодифікованого акта – Адміністративно-процедурного кодексу України; скасування нормативно-правових актів, які регулювали діяльність органів міліції (органів внутрішніх справ) з одночасним прийняттям відповідних актів адміністративного законодавства, спрямованих на врегулювання діяльності регіональних органів поліції; заповнення прогалин адміністративного законодавства, пов'язаних із відсутністю нормативно-правових актів, дія яких спрямована на врегулювання діяльності регіональних органів поліції.

У підрозділі 5.4. «Покращення кадрового забезпечення регіональних органів Національної поліції України» наголошено на особливій важливості особового складу органів Національної поліції як однієї з визначальних умов ефективності, якості та дієвості їх функціонування. Звернено увагу на думки правознавців щодо необхідності та стану кадрового забезпечення правоохоронних органів взагалі та органів поліції, зокрема.

Проаналізовано положення чинних правових документів, відповідно до яких здійснюється правова регламентація діяльності зазначених органів, в тому числі на регіональному рівні. Встановлено структурні ланки системи органів Національної поліції, що займаються

питаннями кадрового забезпечення даної системи, та з'ясовано їх основні завдання і функції у цій сфері.

Розглянуто проблему оптимізації штатної чисельності регіональних органів Національної поліції. Акцентовано увагу на тому, що скорочення кількості особового складу органів Національної поліції України, в тому числі регіонального рівня, – справа, що потребує виважених, обачних кроків, а також тривалого часу. При цьому здійсненню таких заходів має передувати скорочення завдань, які здійснює кінцевий виконавець, приведення їх до європейських стандартів, підвищення рівня фінансового та матеріального забезпечення, що дозволить виконувати такі завдання більш зручно та швидко. У ситуації ж, що склалася, виходить, що не здійснивши конкретних заходів щодо покращення умов служби, підвищення рівня фінансового та матеріального забезпечення, кількість працівників органів національної поліції постійно скорочують, що призводить до перевантаження окремих поліцейських, втрати професійних кадрів, небажання працювати на результат.

Наголошено на необхідності якісного поліпшення особового складу органів Національної поліції України, що обумовлює потребу суттєвого підвищення рівня якості навчання працівників поліції.

У *підрозділі 5.5 «Шляхи вдосконалення взаємодії органів Національної поліції України з іншими суб'єктами правоохоронної діяльності на регіональному рівні»* звернено увагу на проблеми взаємодії органів Національної поліції України з іншими суб'єктами правоохоронної діяльності на регіональному рівні. У зв'язку з цим розглянуто загальнотеоретичні та галузеві підходи до розуміння сутності поняття «взаємодія». З'ясовано, що взаємодія органів Національної поліції України з іншими суб'єктами правоохоронної діяльності на регіональному рівні становить сукупність закріплених на нормативному рівні спільних дій, спрямованих на реалізацію єдиної мети діяльності шляхом здійснення комплексу погоджених за часом і місцем (відповідним регіоном) функцій і повноважень.

Досліджено стан нормативно-правового підґрунтя організації та реалізації взаємодії органів Національної поліції України з іншими суб'єктами правоохоронної діяльності на регіональному рівні та констатовано його недосконалість і наявність у ньому ряду прогалин.

З'ясовано та охарактеризовано деякі основні напрямки та форми досліджуваної взаємодії. Запропоновано з метою її вдосконалення вжиття таких заходів: створення регіональних органів Національної поліції, основним завданням яких була б боротьба з організованою злочинністю, в тому числі у взаємодії з іншими суб'єктами правоохоронної діяльності; оновлення нормативно-правових актів, що визначають правові засади

взаємодії із врахуванням проведеної реформи органів Національної поліції; прийняття нових нормативно-правових актів з метою заповнення законодавчих прогалин у регулюванні діяльності із взаємодії.

У підрозділі 5.6 «Перегляд критеріїв оцінювання ефективності діяльності регіональних органів та підрозділів Національної поліції України» зазначається, що ефективність діяльності регіональних органів і підрозділів Національної поліції не є абстрактною категорією, а такою, що підлягає виміру за певними показниками. В основу такого виміру можуть бути покладені відповідні критерії оцінювання. Багато років такі критерії мали декларативний, формальний характер, були засновані на кількісних статистичних даних, які багато в чому були завищені, оскільки отримувалися самими органами внутрішніх справ. На сьогодні ж, у зв'язку із формуванням на зміну міліції органів і підрозділів Національної поліції, перегляду підлягають і критерії оцінювання ефективності їх діяльності.

Розглянуто запропонований владою новий концептуальний підхід до оцінювання діяльності органів Національної поліції. Зауважується на важливості переходу від кількісних до якісних показників оцінювання. Звернено увагу як на позитивний, так і на негативний досвід деяких країн світу щодо оцінювання ефективності діяльності органів і підрозділів поліції.

Наголошено, що одними з найголовніших критеріїв оцінювання діяльності регіональних органів і підрозділів Національної поліції мають бути: ступінь довіри населення до регіональних органів і підрозділів Національної поліції; стан дотримання законності серед працівників регіональних органів і підрозділів Національної поліції; динаміка рівня безпеки та правопорядку в регіоні, складові яких забезпечуються органами та підрозділами Національної поліції; відсутність корупційної складової в діяльності регіональних органів і підрозділів Національної поліції; задоволення громадян від спілкування з представниками регіональних органів і підрозділів Національної поліції; рівень задоволення населення відповідного регіону поліцейськими послугами.

ВИСНОВКИ

У дисертації на основі комплексного аналізу теоретичних положень, законодавства України та практики його реалізації наведено узагальнення та нове вирішення наукової проблеми – визначення сутності та особливостей діяльності органів національної поліції України як суб'єкта забезпечення правопорядку у регіоні, що лягло в основу формування відповідної наукової концепції, а також пропозицій і рекомендацій щодо подальших напрямків і перспектив розвитку адміністративно-правових засад зазначеної діяльності.

Виокремлено такі періоди функціонування поліції (міліції) як суб'єкта забезпечення правопорядку у регіоні: а) початок дев'ятнадцятого століття – коли було офіційно, в легітимний спосіб створено орган виконавчої влади, до відома якого належали внутрішні справи, – Міністерство внутрішніх справ; б) період революції та громадянської війни, початок існування СРСР (20-30-ті роки); в) період Великої Вітчизняної війни; г) післявоєнний період; і) кінець існування та розпад СРСР; д) сучасний період. Доведено, що майже в усі періоди існування підрозділів поліції (міліції) були заполітизовані, а питання професіональності працівників відводилася незначна увага. Наголошено, що забезпечення правопорядку в різні періоди було не першочерговим завданням поліції (міліції), більша увага приділялася охороні та захисту політичного режиму, що функціонував у відповідний історичний період, у зв'язку з чим органи поліції (міліції) були перевантажені значним обсягом невластивих їм завдань і функцій, які вони виконували в повсякденній роботі, що негативно впливало на якість та ефективність їх діяльності в цілому, зокрема, пов'язаної із забезпеченням правопорядку в регіонах.

Обґрунтовано висновок, що система забезпечення правопорядку на регіональному рівні становить сукупність визначених на законодавчому рівні стійких елементів, які перебувають в ієрархічній взаємозалежності та взаємообумовлюють один одного, визначають особливості структурної побудови такої системи і в її рамках утворюють цілісний механізм забезпечення правопорядку в межах конкретної адміністративно-територіальної одиниці держави з урахуванням її особливостей.

Доведено, що особливості системи забезпечення правопорядку на регіональному рівні визначаються особливостями окремо взятих її елементів, серед яких названо її суб'єктів, повноваження (сукупність прав та обов'язків) таких суб'єктів, форми та методи забезпечення правопорядку, особливості забезпечення окремих прав і свобод фізичних та юридичних осіб.

Під регіональними органами поліції запропоновано розуміти органи Національної поліції, повноваження яких поширюються на Автономну Республіку Крим, області, міста Київ і Севастополь. Акцентовано увагу на тому, що єдиного, закріпленого на нормативному рівні переліку регіональних органів поліції із визначенням їх орієнтовної структури, колом їх завдань, функцій і повноважень на сьогодні немає, що негативно впливає як на ефективність діяльності регіональних органів поліції, так і на розуміння їх структури і правового статусу більшістю населення.

Визначено, що правові засади діяльності органів поліції щодо забезпечення правопорядку на регіональному рівні являють собою

закріплені в нормативно-правових актах різної юридичної сили загальнообов'язкові приписи, відповідно до положень яких така діяльність здійснюється. При цьому зазначені нормативно-правові акти перебувають в ієрархічній залежності, яка може бути представлена таким чином: Конституція України, чинні міжнародні договори України, кодифіковані нормативно-правові акти, закони України, підзаконні нормативно-правові акти.

Доведено, що особливе місце адміністративно-правового регулювання серед правових засад діяльності органів поліції в регіоні обумовлено тим, що за його допомогою: здійснюється деталізація правового статусу даних органів; визначаються окремі напрямки діяльності органів поліції в регіоні; закріплюються їх повноваження; визначаються особливості взаємодії органів поліції в регіоні з іншими правоохоронними органами тощо.

Обґрунтовано, що мета створення регіональних органів поліції співвідноситься з метою створення Національної поліції загалом як часткове й ціле. Тобто регіональні органи поліції створенні з метою служіння народу шляхом забезпечення правопорядку в межах окремо взятого регіону.

Під принципами діяльності регіональних органів поліції запропоновано розуміти основні, керівні положення та засади, на яких ґрунтується ця діяльність. Залежно від такого критерію класифікації як сфера поширення, принципи діяльності регіональних органів поліції запропоновано поділити на дві групи: загальноправові та міжгалузеві. До перших віднесено: верховенство права, законність, гуманізм, повагу до особи, соціальну справедливість, рівність. До міжгалузевих принципів діяльності регіональних органів поліції віднесено: гласність, відкритість діяльності, централізацію, взаємодію з трудовими колективами, громадськими організаціями та населенням, юридичну відповідальність, позапартійність, поєднання єдиноначальності та колегіальності при прийнятті рішень.

Обстоюється позиція, що завдання органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні становить закріплена в законах і підзаконних нормативно-правових актах сукупність дій, які вчиняються даними органами для досягнення конкретного результату – забезпечення правопорядку в регіоні. Серед таких завдань виокремлено: завдання з реалізації державної політики на регіональному рівні у відповідних сферах; завдання, пов'язані з охороною прав і свобод людини, інтересів суспільства та держави на регіональному рівні; завдання, пов'язані із профілактикою, виявленням і розкриттям правопорушень; завдання з надання в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці послуг з допомоги особам.

Функції органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні охарактеризовано як визначені на нормативному рівні напрямки діяльності даних органів, що зумовлені метою їх створення і спрямовані на виконання завдань, пов'язаних із забезпеченням правопорядку в регіоні. Серед цих функцій названо: адміністративну, профілактичну, оперативно-розшукову, кримінальну процесуальну, виконавчу, охоронну, превентивно-соціальну, ресурсного забезпечення.

Доведено, що в основі компетенції органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні покладено їх повноваження, під якими запропоновано розуміти у вузькому розумінні сукупність прав та обов'язків поліцейським, якими вони наділені для реалізації завдань та функцій Національної поліції України.

Наголошено, що невиконання або неналежне виконання своїх обов'язків, зловживання правом тягнуть за собою юридичну відповідальність, що може бути застосована до суб'єктів відповідних правовідносин, у тому числі й до органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні. Акцентовано, що: 1) юридична відповідальність регіональних органів Національної поліції є нічим іншим, як засобом забезпечення законності та дотримання дисципліни в діяльності цих органів; 2) юридична відповідальність регіональних органів Національної поліції – це сукупність засобів впливу на посадових осіб зазначених органів, котрі у своїй службовій діяльності допустили порушення законодавства України, спрямованих на позбавлення порушника певних благ; 3) посадові особи регіональних органів Національної поліції можуть бути притягнуті залежно від виду вчиненого правопорушення до кримінальної, адміністративної, дисциплінарної та матеріальної відповідальності; 4) потребує негайного прийняття Закон України «Про дисциплінарний статут органів Національної поліції».

Під правоохоронною діяльністю органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні запропоновано розуміти професійну діяльність посадових і службових осіб цих органів, що здійснюється у визначених напрямках за допомогою закріплених на нормативному рівні методів правового регулювання суспільних відносин для недопущення порушень законних прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб, а також їх захисту та відновлення в разі настання таких порушень та вжиття заходів, пов'язаних із притягненням винних до відповідного виду юридичної відповідальності.

Визначено, що адміністративно-правові форми діяльності органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні являють собою зовнішнє вираження встановленої в нормах адміністративного права сукупності правових та організаційних

напрямків діяльності даних органів, які реалізуються шляхом здійснення законодавчо закріплених повноважень для виконання завдань і функцій із забезпечення правопорядку в регіоні.

Під адміністративно-правовими методами діяльності органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні запропоновано розуміти закріплену в нормах адміністративного права сукупність способів (засобів, прийомів) діяльності органів Національної поліції, що використовуються в межах їх законодавчо визначеної компетенції для виконання їх завдань і функцій із забезпечення правопорядку в регіоні.

Під адміністративними послугами, які надаються громадянам органами Національної поліції регіонального рівня, запропоновано розуміти результат здійснення владних повноважень органом Національної поліції, його посадовою особою, що спрямований на набуття, зміну чи припинення повноважень громадянина. Основним недоліком надання адміністративних послуг названо вкрай незадовільний рівень його законодавчого регулювання, зокрема визначення порядку надання таких послуг на підзаконному рівні, неузгодженість і конфліктність положень законодавства, що визначає процедури надання адміністративних послуг громадянам органами Національної поліції регіонального рівня.

Наголошено, що регіональні органи Національної поліції займають провідне місце серед органів, які забезпечують особисті права та свободи людини і громадянина. При цьому діяльність регіональних органів Національної поліції найбільше відношення має до забезпечення таких особистих прав і свобод людини та громадянина як: право на життя; право на повагу людської гідності; право на свободу і особисту недоторканність; право на недоторканність житла; свобода пересування та вільний вибір місця проживання; свобода думки та слова, вільне вираження своїх поглядів. Регіональні органи Національної поліції здійснюють забезпечення наведених прав і свобод людини та громадянина у своїй повсякденній діяльності шляхом протидії кримінальним та адміністративним правопорушенням, що посягають на такі права і свободи, а також їх цілодобової охорони та захисту.

Доведено, що регіональні органи Національної поліції, виконуючи завдання щодо забезпечення соціально-економічних прав, здійснюють комплекс заходів, спрямованих на їх охорону та профілактику правопорушень у цій сфері суспільного життя. Серед соціально-економічних прав і свобод людини та громадянина і таких, що в повсякденній діяльності забезпечуються регіональними органами Національної поліції, названо: право власності; право на підприємницьку діяльність; права і свободи, пов'язані із працевлаштуванням; право на

страйк; право на охорону здоров'я та медичну допомогу; право на безпечне життя та здоров'я довілля; право на освіту.

Зроблено висновок, що регіональні органи поліції, здійснюючи діяльність із забезпечення політичних прав і свобод, по-перше, вживають заходів, пов'язаних із недопущенням функціонування заборонених законодавством політичних партій та громадських об'єднань; по-друге, регіональні органи поліції під час виконання покладених на них чинним національним законодавством обов'язків здійснюють комплекс заходів, спрямованих на недопущення протиправних посягань на права і свободи, пов'язані з об'єднанням у політичні партії та громадські об'єднання. Серед політичних прав і свобод людини та громадянина, що забезпечуються регіональними органами поліції, названо: право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення; права та свободи, пов'язані із можливістю об'єднання в політичні партії та громадські організації; право брати участь в управлінні справами держави; право на проведення зборів, мітингів, походів і демонстрацій.

Окреслено основні заходи, спрямовані на формування позитивного іміджу органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні, серед яких названо такі: 1) постійна робота щодо формування позитивного іміджу органів Національної поліції в інформаційному просторі з активним залученням громадськості та засобів масової інформації, при цьому особлива увага має бути зосереджена не тільки на засобах телебачення, радіомовлення та друкованих видань, а також на поширенні інформації за допомогою мережі Інтернет; 2) активне залучення громадськості до взаємодії з органами Національної поліції у сфері забезпечення правопорядку та профілактики правопорушень у регіонах, при цьому ефективність роботи в наведеній сфері прямо залежить від правосвідомості населення, усвідомлення того, що з його допомогою результати роботи органів Національної поліції будуть набагато кращими; 3) формування особистості працівника органу Національної поліції як професіонала, гідного високого звання правоохоронця. Серед факторів, які позитивно вплинуть на забезпечення реалізації наведеного заходу, названо: проведення відповідних тренінгів (семінарів, занять), зосередження уваги на форменому одязі працівника (його привабливості і охайності), підвищення рівня знань працівників у профільній сфері їх діяльності тощо; 4) дотримання принципу гласності й відкритості в роботі органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні. Ефективне виконання наведених принципів можливе шляхом постійного звітування керівництва органів Національної поліції щодо результатів роботи, яка виконана, оголошення її конкретних і реальних результатів у сфері профілактики та протидії правопорушенням у регіонах. Окрім цього, варто запровадити заходи щодо Днів відкритих дверей, суспільні

обговорення концепцій розвитку органів Національної поліції, створення відомчих форумів у мережі Інтернет тощо; 5) подолання корупційної складової в діяльності органів Національної поліції, в тому числі як суб'єктів забезпечення правопорядку в регіоні. Вирішення цієї проблеми неможливе без належної співпраці населення, яке має повідомляти компетентні органи про виявлені прояви корупційних дій. При цьому повинен скластися ефект негайного реагування зазначених органів на кожне з таких повідомлень. Необхідно налагодити роботу телефонів довіри, активно поширювати серед населення інформацію щодо їх функціонування, а також забезпечити громадянам можливість звертатися до органів Національної поліції за допомогою мережі Інтернет; 6) підвищення вимог до контрольно-наглядових заходів за діяльністю органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні, основним завданням яких буде не тільки виявлення недоліків у роботі цих органів, а й надання допомоги в цьому напрямку шляхом визначення конкретних заходів з їх усунення та неприпустимості допущення їх у подальшому; 7) запровадження заходів, спрямованих на постійне морально-психологічне та матеріальне стимулювання працівників регіональних органів Національної поліції. Серед таких заходів названо належну оплату праці, особливо за виконання надурочних робіт і у святкові дні, високі премії та доплати за конкретні показники в роботі, нагородження відомчими відзнаками тощо; 8) забезпечення якісного кадрового потенціалу органів Національної поліції, що може бути досягнуто шляхом запровадження підвищення вимог до кандидатів на службу як у навчанні, так і до їх морально-психологічних якостей; 9) значне покращення матеріально-технічного та фінансового забезпечення регіональних органів Національної поліції, адже при виконанні повсякденних завдань працівники органів Національної поліції повинні мати всі необхідні технічні засоби – сучасні засоби зв'язку, сучасне та потужне комп'ютерне обладнання, ефективні засоби виявлення і фіксування правопорушень тощо.

На підставі аналізу досвіду окремих зарубіжних країн щодо забезпечення правопорядку в регіоні обґрунтовано необхідність створення спеціального підрозділу органів поліції – туристичної поліції. Виокремлення такого підрозділу дозволить значно покращити як імідж органів поліції всередині нашої держави, так і імідж країни на світовій арені взагалі, більш ефективно забезпечити правопорядок у курортних регіонах, втілити в життя концепцію служіння держави людині та громадянину. Крім того, досвід провідних зарубіжних країн вказує на необхідність розроблення та впровадження в діяльність органів поліції України сучасних інформаційних технологій – веб-ресурсів, мобільних додатків, спеціального програмного забезпечення тощо.

Серед заходів з оптимізації функціонально-організаційної структури органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні названо такі: поліпшення їх матеріально-технічного, фінансового та кадрового забезпечення; забезпечення дії принципу єдиначальності управління цими органами; встановлення на рівні відповідного нормативно-правового акта чіткої вертикальної структури органів Національної поліції із визначенням загальних завдань, функцій і повноважень окремо взятого органу; віднесення окремо взятого органу Національної поліції до відповідного функціонального виду; розширення переліку функціональних видів поліції превентивною поліцією, а також органами, які виконують завдання із забезпечення діяльності органів Національної поліції, в тому числі як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні.

Обгрунтовано, що на сьогодні існує нагальна необхідність вдосконалення адміністративного законодавства, що регулює діяльність регіональних органів Національної поліції. Серед напрямків такого вдосконалення названо такі: необхідність перегляду положень застарілого, такого, що не відповідає вимогам часу, адміністративного законодавства; перенесення значної частини адміністративного законодавства, положення якого спрямовані на обмеження прав, свобод та інтересів осіб, із підзаконного нормативно-правового рівня на рівень законів України; прийняття кодифікованого акта – Адміністративно-процедурного кодексу України; скасування нормативно-правових актів, які регулювали діяльність органів міліції (органів внутрішніх справ) з одночасним прийняттям відповідних актів адміністративного законодавства, спрямованих на врегулювання діяльності регіональних органів поліції; заповнення прогалин адміністративного законодавства, пов'язаних із відсутністю нормативно-правових актів, дія яких спрямована на врегулювання діяльності регіональних органів поліції.

Акцентовано увагу, що при здійсненні діяльності із кадрового забезпечення органів Національної поліції має бути враховано низку найважливіших факторів: по-перше, кількість особового складу органів Національної поліції підлягає скороченню тільки після проведення заходів, спрямованих на покращення умов праці, зокрема фінансового та матеріального забезпечення; по-друге, має бути подовжено терміни навчання осіб на курсах первинної професійної підготовки; по-третє, необхідно завершити процес люстрації, що дозволить якісно оновити кадри органів Національної поліції, а також позитивно вплинути на формування їх позитивного іміджу.

Доведено, що у зв'язку із формуванням кардинально нового (порівняно з міліцією) органу – Національної поліції та її регіональних органів і підрозділів потребують перегляду й критерії оцінювання ефективності його діяльності. Аналіз існуючих позицій свідчить, що

одними з найголовніших критеріїв оцінювання діяльності регіональних органів і підрозділів Національної поліції мають бути: ступінь довіри населення до регіональних органів і підрозділів Національної поліції; стан дотримання законності серед працівників регіональних органів і підрозділів Національної поліції; динаміка рівня безпеки та правопорядку в регіоні, складові яких забезпечуються органами та підрозділами Національної поліції; відсутність корупційної складової в діяльності регіональних органів і підрозділів Національної поліції; задоволення громадян від спілкування з представниками регіональних органів і підрозділів Національної поліції; рівень задоволення населення відповідного регіону поліцейськими послугами. Наведені показники можуть бути отримані під час здійснення як незалежних зовнішніх соціологічних опитувань, так і під час опитувань, що були проведені всередині самих органів Національної поліції. При цьому результати таких досліджень і опитувань повинні знайти своє об'єктивне відображення в публічних звітуваннях регіональних органів і підрозділів Національної поліції, що мають здійснюватися на постійній основі.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографія

1. Прокопенко О.Ю., Діяльність органів Національної поліції України як суб'єкта забезпечення правопорядку у регіоні: адміністративно-правові засади : монографія / О. Ю. Прокопенко. – Харків: В справі, 2016. – 448 с.

Статті у наукових фахових виданнях України

2. Прокопенко О.Ю., Мета та завдання органів внутрішніх справ України як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні / О.Ю. Прокопенко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право» - 2013, - Спецвипуск. – Т. 2. – С. 111-114.

3. Прокопенко О.Ю., Діяльність регіональних органів внутрішніх справ щодо забезпечення особистих прав і свобод громадянина та людини / О.Ю. Прокопенко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право» - 2014, - Випуск 29. – Частина 2. – Т. 3. – С. 173-177.

4. Прокопенко О.Ю., Сучасні підходи щодо визначення поняття забезпечення громадського порядку / О.Ю. Прокопенко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Право». 2014. Випуск 5-2 – Т.4. С. 89-94.

5. Прокопенко О.Ю., Функції органів внутрішніх справ України як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні / О.Ю. Прокопенко //

Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція» - 2014. - Випуск 11. – Том 1. – С. 108-111.

6. Прокопенко О.Ю., Повноваження органів внутрішніх справ України як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні / О.Ю. Прокопенко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція» - 2014. - Випуск 12. – Том 1. – С. 108-111.

7. Прокопенко О.Ю., Принципи діяльності регіональних органів внутрішніх справ України / О.Ю. Прокопенко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». 2014. Випуск 6-2 – Т.3. С. 89-93.

8. Прокопенко О.Ю., Роль і місце регіональних органів внутрішніх справ у забезпеченні використання громадянами України політичних прав і свобод / О.Ю. Прокопенко // Прикарпатський юридичний вісник. – 2015. - № 3. – Том 1. – С. 67-73.

9. Прокопенко О.Ю., Забезпечення регіональними органами внутрішніх справ реалізації соціально-економічних прав і свобод громадян / О.Ю. Прокопенко // Науковий вісник Академії муніципального управління: Серія «Право». – 2015. – Випуск 2. – С. 141-148.

10. Прокопенко О.Ю., Теоретичні підходи щодо визначення поняття форм діяльності органів внутрішніх справ як суб'єктів забезпечення правопорядку в регіоні / О.Ю. Прокопенко // Науковий вісник Академії муніципального управління: Серія «Право». – 2015. – Випуск 1. – Ч.1. – С. 263-269.

11. Прокопенко О.Ю., Зарубіжний досвід організації та діяльності регіональних підрозділів поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку та можливості його використання в Україні / О.Ю. Прокопенко // Вісник Чернівецького університету Національного університету «Одеська юридична академія». – 2015. – Випуск № 4. – С. 154-166.

12. Прокопенко О.Ю., Правові форми діяльності органів внутрішніх справ як суб'єктів забезпечення правопорядку в регіоні / О.Ю. Прокопенко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Право». 2015. Випуск 3-2 – Т.2. С. 139-143.

13. Прокопенко О.Ю., Поняття організаційних форм діяльності органів внутрішніх справ як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні / О.Ю. Прокопенко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право» - 2015, - Випуск 35. – Частина 1. – Т. 3. – С. 10-13.

14. Прокопенко О.Ю., Формування позитивного іміджу органів внутрішніх справ як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні / О.Ю. Прокопенко // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2015. - № 2. – С. 166-174.

15. Прокопенко О.Ю., Історичний аналіз діяльності органів внутрішніх справ щодо забезпечення правопорядку в регіоні / О.Ю. Прокопенко // Науковий журнал Право і безпека ХНУВС. – 2016. - № 3. С. 87-93.

16. Прокопенко О.Ю., Аналіз нормативно-правових актів, що здійснюють правову регламентацію кадрового забезпечення органів внутрішніх справ / О.Ю. Прокопенко // Вісник Чернівецького університету Національного університету «Одеська юридична академія». – 2016. – Випуск №2. – С. 150-158

17. Прокопенко О.Ю., Поняття й ознаки правоохоронної діяльності органів внутрішніх справ як суб'єктів забезпечення правопорядку в регіоні / О.Ю. Прокопенко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція» - 2015. - Випуск 16. – Том 1. – С. 50-53.

18. Прокопенко О.Ю., Щодо визначення поняття «суб'єкт забезпечення правопорядку в регіоні» / О.Ю. Прокопенко // Науковий журнал Право і безпека ХНУВС. – 2016. - № 1. С. 58-63.

19. Прокопенко О.Ю., Основні нормативно-правові акти, що регулюють діяльність органів Міністерства внутрішніх справ України як суб'єкт забезпечення правопорядку в регіоні / О.Ю. Прокопенко // Науковий журнал Право і безпека ХНУВС. – 2016. - № 2. С. 48-53.

20. Прокопенко О.Ю., Історичний аналіз діяльності органів внутрішніх справ щодо забезпечення правопорядку в регіоні / О.Ю. Прокопенко // Науковий журнал Право і безпека ХНУВС. – 2016. - № 3. С. 87-93.

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав

21. Prokopenko O. Yu., Concept and types of methods of work of the police as a law enforcement entity in the region / O. Yu. Prokopenko // Visegrad journal on human rights (Республіка Словачина). – 2015. - №3/1. – P. 85-90.

22. Prokopenko O. Yu., Administrative services provided to citizens by the internal affairs of Ukraine regional / O. Yu. Prokopenko // Visegrad journal on human rights (Республіка Словачина). – 2015. - №4/1. – P. 100-105.

23. Прокопенко О.Ю., Шляхи вдосконалення кадрового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ, як суб'єктів забезпечення правопорядку в регіоні / О.Ю. Прокопенко // Национальный юридический журнал: теория и практика. – 2016. - №4 (20). – С. 88-93

24. Прокопенко А.Ю., Теоретические подходы к определению прав и свободы человека и гражданина / А.Ю. Прокопенко // Право и Политика. – 2015. - №4. – С. 41-46.

25. Прокопенко А.Ю., Особенности обеспечения правопорядка на региональном уровне /А.Ю. Прокопенко // Право и Политика. – 2016. - №2. – С. 34-39

26. Прокопенко А.Ю., Юридическая ответственность региональных органов внутренних дел Украины /А.Ю. Прокопенко // Право и Политика. – 2014. – С. 30-35.

Матеріали науково-практичних конференцій

27. Прокопенко О.Ю., Оптимізація штатної чисельності кадрів органів внутрішніх справ / О.Ю. Прокопенко // Публічне адміністрування в сфері внутрішніх справ // Матеріали круглого столу. Збірник наукових праць / – 14 травня 2015 р. – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2015. – С. 302-304.

28. Прокопенко О.Ю., Фінансовий аспект кадрового забезпечення органів внутрішніх справ / О.Ю. Прокопенко // Дотримання прав людини: сучасний стан правового регулювання та перспективи його вдосконалення // Матеріали другої звітної Міжнародної науково-практичної конференції. Збірник наукових праць / – 5 березня 2015 р. – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2015. – С. 229-231.

29. Прокопенко О.Ю., Завдання органів внутрішніх справ як суб'єктів забезпечення правопорядку в регіоні / О.Ю. Прокопенко // Пріоритетні проблеми реформування системи законодавства України : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 23-24 липня 2015 р.). – К. : «Науково-дослідний інститут публічного права», 2015. – С. 174-176.

30. Прокопенко О.Ю., Матеріально-технічна форма забезпечення правопорядку в регіоні органами внутрішніх справ / О.Ю. Прокопенко // Наукові дослідження сучасного законодавства України – прогрес юридичної науки ХХІ століття : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 25-26 червня 2015 р.). – К. : «Науково-дослідний інститут публічного права», 2015. – С. 214-216.

31. Прокопенко О.Ю., Характерні ознаки, що притаманні правоохоронній діяльності в рамках забезпечення правопорядку в регіоні / О.Ю. Прокопенко // Шляхи покращення системи професійної підготовки правоохоронців до дій в екстремальних умовах. : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків 18 грудня 2015 р.). – Харківський національний університет внутрішніх справ, 2015 – С. 17-18.

32. Прокопенко О.Ю., Важливість кадрового забезпечення органів Міністерства внутрішніх справ України / О.Ю. Прокопенко // Світовий досвід підготовки кадрів поліції та його впровадження в Україні. : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпропетровськ 17.березня 2016 р.) - Дніпропетровський Державний університет внутрішніх справ, 2016 – С. 114-146.

33. Прокопенко О.Ю., Прокурорський нагляд за дотриманням законності на стадії досудового слідства / О.Ю. Прокопенко // Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави. : Матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції - Харківський національний університет внутрішніх справ, 2015 – С. 92-94.

34. Прокопенко О.Ю., Інформаційно-аналітична форма забезпечення правопорядку в регіоні / О.Ю. Прокопенко // Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених. : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків 17 травня 2016 р) - Харківський національний університет внутрішніх справ, 2016 – С. 163-166.

35. Прокопенко О.Ю., До питання щодо зарубіжного досвіду організації та діяльності регіональних підрозділів поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку та можливості його використання в Україні / О.Ю. Прокопенко // Особливості підготовки поліцейських в умовах реформування системи МВС України : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків 20 травня 2016 р) - Харківський національний університет внутрішніх справ, 2016 – С. 52-55.

36. Прокопенко О.Ю., До питання щодо особливостей забезпечення правопорядку на регіональному рівні військовими формуваннями та органами Міністерства внутрішніх справ. / О.Ю. Прокопенко // Спільні дії військових формувань і правоохоронних органів держави: проблеми та перспективи : Збірник тез доповідей III Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса 22-23 вересня 2016 р.) Військова академія, 2016 – 83-84.

АНОТАЦІЯ

Прокопенко О. Ю. Адміністративно-правові засади діяльності органів Національної поліції України як суб'єкта забезпечення правопорядку у регіоні. — Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Харківський національний університет внутрішніх справ. – Харків, 2017.

Дисертацію присвячено аналізу адміністративно-правових засад діяльності органів Національної поліції України як суб'єкта забезпечення правопорядку у регіоні. Визначено методологічні засади діяльності органів Національної поліції як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні, в тому числі закономірності становлення та розвитку цієї діяльності. Охарактеризовано систему та особливості забезпечення правопорядку на регіональному рівні, місце та роль регіональних органів Національної поліції у цій системі, правові засади їх діяльності. Охарактеризовано адміністративно-правовий статус органів Національної

поліції України як суб'єкта забезпечення правопорядку у регіоні, зокрема мету їх створення, принципи діяльності, завдання та функції, компетенцію і повноваження, особливості юридичної відповідальності. Розкрито форми та зміст їх діяльності. Визначено адміністративно-правові засади забезпечення регіональними органами Національної поліції конституційних прав та свобод людини й громадянина. Запропоновано шляхи формування позитивного іміджу органів Національної поліції України як суб'єкта забезпечення правопорядку у регіоні, а також удосконалення адміністративно-правових засад їх діяльності.

Ключові слова: Національна поліція України, регіон, правопорядок, правові засади, завдання, функції, компетенція, повноваження, відповідальність, форми, методи, удосконалення.

АННОТАЦІЯ

Прокопенко А. Ю. Административно-правовые основы деятельности органов Национальной полиции Украины как субъекта обеспечения правопорядка в регионе. — Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени доктора юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Харьковский национальный университет внутренних дел. – Харьков, 2016.

Диссертация посвящена анализу административно-правовых основ деятельности органов Национальной полиции Украины как субъекта обеспечения правопорядка в регионе. Осуществлен исторический анализ деятельности Национальной полиции (милиции) Украины по обеспечению правопорядка в регионе. Охарактеризованы система и особенностях обеспечения правопорядка на региональном уровне. Раскрыта роль и место региональных органов Национальной полиции в системе органов Министерства внутренних дел Украины как субъектов обеспечения правопорядка в регионе.

Определено, что правовые основы деятельности органов полиции по обеспечению правопорядка на региональном уровне представляют собой закрепленные в нормативно-правовых актах различной юридической силы общеобязательные предписания, в соответствии с положениями которых такая деятельность осуществляется. Доказано, что в основе компетенции органов Национальной полиции как субъекта обеспечения правопорядка в регионе лежат их полномочия, под которыми предложено понимать совокупность определенных на нормативно-правовом уровне юридических прав (меры возможного поведения) и юридических обязанностей (меры необходимого поведения), которыми указанные органы наделяются для реализации функций по обеспечению правопорядка в регионе. Определены задачи,

функции, полномочия, ответственность органов Национальной полиции Украины как субъекта обеспечения правопорядка в регионе.

Раскрыты понятие, признаки и виды форм деятельности Национальной полиции. Под правоохранительной деятельностью органов Национальной полиции как субъекта обеспечения правопорядка в регионе предложено понимать профессиональную деятельность должностных и служебных лиц органов Национальной полиции, которая осуществляется в определенных направлениях с помощью закрепленных на нормативно-правовом уровне методов правового регулирования общественных отношений для недопущения и предупреждения нарушений законных прав, свобод и интересов физических и юридических лиц, а также их защиты и восстановления в случае наступления таких нарушений и принятия мер, связанных с привлечением виновных к соответствующему виду юридической ответственности. Установлены понятие и виды методов деятельности органов Национальной полиции Украины как субъекта обеспечения правопорядка в регионе и установлен круг административных услуг, которые предоставляются гражданам органами Национальной полиции Украины регионального уровня.

Определены роль и место региональных органов Национальной полиции Украины в обеспечении использования гражданами Украины политических прав и свобод и реализации социально-экономических прав и свобод. Предложены пути формирования положительного имиджа органов Национальной полиции Украины как субъекта обеспечения правопорядка в регионе.

На основе анализа зарубежного опыта некоторых стран мира по обеспечению правопорядка в регионе обоснована необходимость создания специального подразделения органов полиции – туристической полиции. Определены пути совершенствования кадрового обеспечения деятельности органов Национальной полиции Украины регионального уровня.

Ключевые слова: Национальная полиция Украины, регион, правопорядок, правовые основы, задачи, функции, компетенция, полномочия, ответственность, формы, методы, совершенствование.

SUMMARY

Prokopenko O. Yu. Administrative and Legal Principles of the Activities of the National Police Agencies of Ukraine as the Subject of Guaranteeing Public Order in the Region. — Manuscript.

The thesis for a doctoral degree by the specialty 12.00.07 – administrative law and procedure; financial law; informational law. – Kharkiv National University of Internal Affairs. – Kharkiv, 2017.

The thesis is focused on the analysis of administrative and legal principles of the activities of the National Police Agencies of Ukraine as the subject of guaranteeing public order in the region. Methodological principles of the activities of the National Police Agencies as the subject of guaranteeing public order in the region have been determined, including normalities of the formation and development of these activities. The author has characterized the system and features of guaranteeing public order at the regional level, the place and role of regional authorities of the National Police within this system, legal principles of their activities. The author has also characterized administrative and legal status of the agencies of the National Police of Ukraine as the subject of guaranteeing public order in the region, in particular the aim of their formation, principles of the activities, tasks and functions, competence and powers, features of legal liability. Forms and content of their activities have been revealed. Administrative and legal principles of guaranteeing constitutional rights and freedoms of a man and citizen by the regional agencies of the National Police have been determined. The author has offered the ways of forming the positive image of the agencies of the National Police of Ukraine as the subject of guaranteeing public order in the region and has suggested the ways of improvement of administrative and legal principles of their activities.

Key words: the National Police of Ukraine, region, public order, legal principles, tasks, functions, competence, powers, liability, forms, methods, improvement.